

Гојазност и хронична опструктивна болест плућа

Иван Чекеревац, Зорица Лазић

Центар за плућне болести, Клинички центар, Крагујевац, Србија

КРАТАК САДРЖАЈ

Увод Поремећај стања ухрањености је један од најважнијих системских утицаја хроничне опструктивне болести плућа (ХОБП). Уочена је удружена појава гојазности и ХОБП, мада јасни механизми ове везе још нису познати. Код особа оболелих од ХОБП, осим промене укупне телесне масе, може доћи и до промене телесног састава са губитком мршаве телесне масе.

Циљ рада Циљ рада је био да се испита утицај гојазности и промене телесног састава на функцију плућа, степен диспноје и квалитет живота особа оболелих од ХОБП.

Методе рада Функција плућа је испитана код 79 болесника са ХОБП у стабилној фази болести. Урађене су и гасне анализе артеријске крви. Стање ухрањености је процењено индексом телесне масе (енгл. *Body Mass Index* – *BMI*). Телесни састав је одређиван антропометријским мерењем помоћу индекса мршаве телесне масе (енгл. *fat-free mass index* – *FFMI*). Квалитет живота је процењиван специфичним респираторним упитником лондонске болнице „Свети Ђорђе“ (*The St George's Respiratory Questionnaire* – *SGRQ*), а степен диспноје визуелном аналогном скалом (BAC).

Резултати Највећа преваленција гојазности (50,0%) утврђена је код болесника са благом ХОБП, а најмања (10,0%) код испитаника са веома тешким обликом ове болести. Губитак мршаве телесне масе уочен је код нормално ухрањених (22,2%) и болесника с прекомерном телесном масом (9,0%). Гојазни болесници са ХОБП имали су лошији квалитет живота и већи степен диспноје у односу на друге болеснике. Најмањи степен опструкције дисајних путева утврђен је код гојазних болесника ($p=0,023$). Уочена је значајна позитивна корелација између форсираног експираторног волумена у првој секунди (FEV_1) и BMI ($r=0,326$; $p=0,003$), као и између FEV_1 и $FFMI$ ($r=0,321$; $p=0,004$).

Закључак Највећа учесталост гојазности била је код болесника са благом ХОБП. Гојазни болесници са ХОБП имали су најмањи степен бронхоопструкције, виши ниво диспноје и лошији квалитет живота у односу на остале болеснике са ХОБП.

Кључне речи: гојазност; хронична опструктивна болест плућа (ХОБП); квалитет живота

УВОД

Ухрањеност особа оболелих од хроничне опструктивне болести плућа (ХОБП) почела је да се проучава још крајем деветнаестог века, када су Фаулер (Fowler) и Годли (Godlee) описали удруженост смањења телесне масе и емфизема плућа. Препозната је веза између гојазности и ХОБП, мада јасни механизми њихове повезаности још нису познати. Сматра се да је код оболелих од ХОБП повећан ризик за развој гојазности због смањене свакодневне физичке активности и примене системских гликокортикостероида током егзацербације болести. Стеутен (Steuten) и сарадници [1] наводе да је преваленција гојазности код болесника са ХОБП 18%. Трбушни тип гојазности, као значајан фактор ризика за кардиоваскуларне болести и шећерну болест, јавља се до два пута чешће код болесника са ХОБП у односу на здраве особе исте старости и пола [2]. Схолс (Schols) и сарадници [3] су показали да је преваленција ХОБП код гојазних особа значајно нижа у поређењу са остатком популације (11,2% према 18,6%). То се може објаснити рејим откривањем болесника са благом и средње тешком ХОБП према препорукама Глобалне иницијативе за ХОБП (*Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease* – *GOLD*)

[4], када је број гојазних болесника највећи. Осим процене укупне телесне масе помоћу индекса телесне масе (енгл. *Body Mass Index* – *BMI*), код особа оболелих од ХОБП важно је проценити и њихов телесни састав. Сматра се да телесна ћелијска маса, коју чини активно метаболичко ткиво (паренхимски органи, имунски систем) и мишићно ткиво, има велики значај за подношење физичког напора, квалитет живота и преживљавање оболелих од ХОБП, посебно у одмаклој фази болести [5]. У клиничкој пракси телесна ћелијска маса се процењује помоћу мршаве телесне масе.

Утицај гојазности на функцију плућа особа оболелих од ХОБП зависи од масе и расподеле масног ткива у грудном кошу и абдомену [6]. Мешовити рестриктивно-опструктивни поремећај дисања код гојазних болесника са ХОБП може да појача симптоме и ограничи физичку активност [7]. Треба нагласити да је код гојазних или болесника са ХОБП прекомерне телесне масе у трећем и четвртм стадијуму према критеријумима *GOLD* смањен релативни ризик морталитета, док је тај ризик повећан код болесника са благом и средње тешком ХОБП [8]. Ова могућа повезаност гојазности и боље прогнозе у одмаклим стадијумима болести означена је као парадокс гојазности. Међутим, још ни-

Correspondence to:

Ivan ČEKEREVAC
Čiče od Romanije 3/9
34000 Kragujevac
Srbija
icekerevac63@sbb.rs

